

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 1. godina studija, redovni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA				
		Sociologija sa sociologijom prava	Uvod u nauku o državi i pravu	Ekonomske osnove države i prava	Institucije rimskog prava I	Državno – pravni razvitak BiH
A	PREDAVANJA					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,3	4,2	4,7	5	4,6
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,7	4	4,9	4,9	4,8
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,66	4,4	5	5	4,9
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,8	4,88	4,9	5	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,66	4,7	4,7	4,7	4,9
	Aritmetička sredina	4,62	4,43	4,84	4,92	4,84
B	VJEŽBE					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,55	3,4	5	5	4,9
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,41	3,7	5	4,6	4,6
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	3,88	3,9	5	4,7	4,5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,33	4,33	5	4,6	4,9
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,22	4,44	5	5	5
	Aritmetička sredina	4,27	4,0	5,0	4,78	4,78

Tabela 1.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 1. godina studija, vanredni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA				
		Sociologija sa sociologijom prava	Uvod u nauku o državi i pravu	Ekonomske osnove države i prava	Institucije rimskog prava I	Državno – pravni razvitak BiH
A	PREDAVANJA					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,6	4,33	4,9	4,2	4,8
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,9	3,88	4,6	4,1	4,2
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,7	4,5	4,8	4,33	4,7
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,9	4,44	4,8	4,2	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,9	4,77	5	4,5	4,7
	Aritmetička sredina	4,81	4,38	4,82	4,26	4,48
B	VJEŽBE					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,8	4,44	5	4,7	4,7
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,9	4,55	5	4,2	4,6
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,8	4,55	5	4,5	4,6
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	5	4,66	4,9	4,2	4,7
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,8	4,55	4,7	4,3	4,2
	Aritmetička sredina	4,86	4,55	4,92	4,38	4,56

Tabela 2.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 2. godina studija, redovni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Krivično pravo I	Ustavno pravo I	Uvod u građansko pravo	Bračno pravo	Moderne pravne kodifikacije	Savremeni pravno – politički sistemi
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4.6	4.8	4.1	3.8	5	4.5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4.8	4.7	4.2	3.8	4.6	4.6
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	5	5	4.6	4.4	4.9	4.7
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4.5	4.5	4.3	3.6	5	4.3
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4.5	4.6	4.3	3.8	4.7	4.9
	Aritmetička sredina	4,68	4,74	4,30	3,88	4,84	4,60
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4.9	4.6	4.8	4.2	4.8	4.4
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5	4.5	4	4.3	4.8	4.4
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4.9	4.6	4	4.1	4.8	4.9
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4.9	4.7	4.7	3.5	4.8	4.4
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4.9	4.5	4.1	3.7	4.7	4.7
	Aritmetička sredina	4,92	4,58	4,32	3,96	4,78	4,56

Tabela 3.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 2. godina studija, vanredni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Krivično pravo I	Ustavno pravo I	Uvod u građansko pravo	Bračno pravo	Moderne pravne kodifikacije	Savremeni pravno – politički sistemi
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	5	4,6	3,6	5	5	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,9	4,9	4,2	5	4,9	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	5	4,9	4,3	5	5	4,9
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	5	5	4,3	5	5	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,9	4,9	4,3	5	4,88	5
	Aritmetička sredina	4,96	4,86	4,14	5,0	4,95	4,98
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	5	5	4	4,55	4,9	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,9	4,9	3,2	4,33	5	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,9	5	3,4	4,22	4,88	5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,9	5	3,6	4,22	4,88	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,9	5	3,2	4,44	5	5
	Aritmetička sredina	4,92	4,98	3,48	4,35	4,93	5

Tabela 4.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 2. godina studija, studenti PP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Obligaciono pravo –opći dio	Ustavno pravo I	Uvod u građansko pravo	Krivično pravo I	Moderne pravne kodifikacije	Savremeni pravno – politički sistemi
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	5	5	5	5	5	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,83	5	5	5	5	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	5	4,83	5	4,83	5	5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,83	5	5	5	5	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5	5	5	5	5	5
	Aritmetička sredina	4,93	4,96	5	4,96	5	5
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,83	5	3,5	5	5	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,66	5	3,5	5	5	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,83	5	3,5	5	5	5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,66	4,66	3,66	5	5	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,83	5	3,5	5	5	5
	Aritmetička sredina	4,76	4,93	3,53	5	5	5

Tabela 5.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 3. godina studija, redovni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Radno pravo	Obligaciono pravo – opći dio	Finansije i finansijsko pravo	Krivično procesno pravo I	Međunarodno javno pravo I	Uvod u pravo EU
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,9	5,0	4,8	4,5	4,9	4,9
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,9	4,8	4,8	4,3	4,9	4,9
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,9	4,9	5,0	4,7	5,0	5,0
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,8	5,0	4,9	5,0	5,0	5,0
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5,0	4,8	5,0	4,6	5,0	5,0
	Aritmetička sredina	4,90	4,90	4,90	4,62	4,96	4,96
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,4	3,7	5,0	4,9	4,6	4,5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,5	3,7	4,8	4,9	4,6	4,7
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,2	3,6	5,0	4,9	4,7	4,8
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,3	3,5	5,0	4,9	4,7	4,7
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,6	3,8	5,0	4,9	4,3	4,4
	Aritmetička sredina	4,40	3,66	4,96	4,90	4,58	4,62

Tabela 6.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 3. godina studija, vanredni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Radno pravo	Obligaciono pravo – opći dio	Finansije i finansijsko pravo	Krivično procesno pravo I	Međunarodno javno pravo I	Uvod u pravo EU
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4.88	4.90	4.80	3.10	4.30	4.30
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4.88	5.0	4.80	4.20	4.30	4.30
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4.88	4.90	4.70	4.10	4.30	4.30
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4.22	4.90	4.70	4.10	4.30	4.30
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	3.88	5.0	4.70	4.10	4.30	4.30
	Aritmetička sredina	4.54	4.94	4.74	3.92	4.30	4.30
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4.62	4.60	5.0	4.90	4.30	4.20
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5.0	4.90	5.0	4.90	3.70	3.70
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	5.0	4.60	5.0	4.90	4.10	4.10
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4.0	4.80	5.0	4.90	4.20	4.20
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4.25	4.70	5.0	4.90	4.10	4.10
	Aritmetička sredina	4.57	4.72	5.0	4.90	4.08	4.06

Tabela 7.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 3. godina studija, studenti PP (zimski semestar 2012/2013)

R.B	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA					
		Radno pravo	Međunarodno privatno pravo	Pravo privrednih društava	Osnovi prava intelektualnog vlasništva	Građansko parnično procesno pravo	Finansije i finansijsko pravo
A	PREDAVANJA						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,8	4,8	5	5	4,8	4,8
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5	5	5	5	4,8	4,6
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,6	5	5	5	4,8	4,8
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,75	4,5	4,5	5	4,4	4,8
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5	4,75	4,5	5	4,6	4,8
	Aritmetička sredina	4,83	4,81	4,85	5	4,68	4,75
B	VJEŽBE						
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,25	4,8	4,6	4,2	4,2	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,5	5	4,6	4,2	4,4	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,5	5	4,8	4,4	4,2	5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,25	4,8	4,8	4,2	4,2	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,75	5	4,8	4,6	4,6	5
	Aritmetička sredina	4,45	4,92	4,72	4,32	4,32	5,0

Tabela 8.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 4. godina studija, redovni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA						
		Filozofija prava	Pravo privrednih društava	Međunarodno privatno pravo	Osnovi prava intelektualnog vlasništva	Upravno pravo I	Građansko parnično procesno pravo	Međunarodno finansijsko pravo
A	PREDAVANJA							
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,80	4,80	4,30	4,80	4,30	4,00	4,90
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,60	4,80	4,50	4,60	4,40	3,90	4,90
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,60	4,80	4,60	4,60	4,50	3,90	4,70
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,60	4,90	4,50	4,50	4,30	3,70	4,50
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,60	4,90	4,30	4,40	4,30	3,80	4,50
	Aritmetička sredina	4,64	4,84	4,44	4,58	4,36	3,86	4,70
B	VJEŽBE							
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	5,00	3,80	3,30	2,40	4,30	2,00	5,00
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5,00	3,80	3,20	1,60	4,30	1,80	5,00
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	5,00	3,80	3,50	1,80	4,20	1,80	5,00
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	5,00	3,60	3,30	1,60	4,30	1,80	5,00
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5,00	3,90	3,40	1,40	4,30	1,50	5,00
	Aritmetička sredina	5,0	3,78	3,34	1,76	4,28	1,78	5,0

Tabela 9.

UNIVERZITET U TRAVNIKU, PRAVNI FAKULTET 4. godina studija, vanredni studenti OP (zimski semestar 2012/2013)

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	NAZIV PREDMETA						
		Filozofija prava	Pravo privrednih društava	Međunarodno privatno pravo	Osnovi prava intelektualnog vlasništva	Upravno pravo I	Gradansko parnično procesno pravo	Međunarodno finansijsko pravo
A	PREDAVANJA							
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,8	4,9	4	4,1	4,5	3,9	4,5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5	4,5	3,9	4,1	4,3	3,8	4,6
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	5	4,9	4,6	4,9	4,8	4,5	4,7
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	5	4,2	4,8	4,7	4,6	4,5	4,7
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5	4,8	4,7	4,4	4,9	4,5	4,7
	Aritmetička sredina	4,96	4,66	4,40	4,44	4,62	4,24	4,64
B	VJEŽBE							
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	5	4,3	4,5	4,3	4,7	4,5	5
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	5	4,2	4,2	3,8	4,5	4,3	5
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	5	4,2	4,5	4,4	4,5	4,5	5
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	5	4,4	4,5	4,4	4,3	4,5	5
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	5	4,3	4,5	4,4	4,3	4,4	5
	Aritmetička sredina	5,0	4,28	4,44	4,26	4,46	4,44	5

Tabela 10.

Elementi za komparativnu analizu (aritmetičke sredine po varijablama) I. dio - zimski semestar 2012/2013

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	GODINA STUDIJA				
		Prva godina redovni OP	Prva godina vanredni OP	Druga godina redovni OP	Druga godina vanredni OP	Druga godina PP
A	PREDAVANJA					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,56	4,56	4,47	4,71	5,0
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,66	4,33	4,45	4,81	4,97
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,79	4,60	4,77	4,85	4,94
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,90	4,66	4,37	4,88	4,97
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,73	4,77	4,47	4,81	5,0
B	VJEŽBE					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,56	4,73	4,62	4,74	4,72
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,46	4,65	4,51	4,55	4,69
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,39	4,69	4,55	4,56	4,72
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,63	4,69	4,42	4,60	4,66
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,73	4,59	4,43	4,59	4,72

Tabela 11.

Elementi za komparativnu analizu (aritmetičke sredine e po varijablama) II. dio - zimski semestar 2012/2013

R.B.	Elementi vrednovanja naučno-nastavnog procesa	GODINA STUDIJA				
		Treća godina redovni OP	Treća godina vanredni OP	Treća godina PP	Četvrta godina redovni OP	Četvrta godina vanredni OP
A	PREDAVANJA					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,83	4,38	4,86	4,56	4,42
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,71	4,58	4,91	4,53	4,27
3.	Prema studentima se odnosi korektno na predavanjima	4,91	4,53	4,86	4,53	4,77
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,95	4,42	4,65	4,43	4,64
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,90	4,42	4,81	4,40	4,28
B	VJEŽBE					
1.	Kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta	4,51	4,60	4,50	3,69	4,91
2.	Prema studentima se odnosi korektno na ispitu	4,53	4,53	4,61	3,53	4,42
3.	Prema studentima se odnosi korektno na vježbama	4,53	4,61	4,61	3,59	4,58
4.	Dostupan/a je za konsultacije sa studentima	4,51	4,51	4,54	3,51	4,58
5.	Ohrabruje studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja	4,50	4,50	4,79	3,50	4,55

Tabela 12.

IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ STUDENTSKOJ EVALUACIJI NASTAVNIKA I SARADNIKA ZA ZIMSKI SEMESTAR 2012/2013 GODINE

UVOD

U zimskom semestru akademske godine 2012/2013 godine na Pravnom fakultetu provedeno je anketiranje studenata kako bi se dobio uvid u kvalitet nastave i rad nastavnika i saradnika, a s ciljem poboljšanja kvaliteta nastave. Naime, radi se o petom sveobuhvatnom i sistemskom anketiranju studenata kojeg je proveo Odbor za unaprjeđenje kvaliteta na nivou organizacione jedinice. Jedan od pokazatelja kvaliteta jeste postojanje i kontinuirano realizovanje studentske ankete odnosno percepcija rada nastavnika i saradnika od strane studenata. Studenti kao direktni korisnici mogu smisleno procijeniti segmente nastavog i naučnog procesa, pri čemu, je važno prikupiti i ostale indikatore kvaliteta obrazovnog procesa s apostrofom na ishod nastave odnosno učenja, a to su znanja i kompetencije koje su studenti stekli. Pri tome je bitno uzeti u obzir i uslove u kojima se nastava odvija (prostor, tehnička opremljenost, broj i interesovanost studenata itd.), te sve druge faktore koji djeluju na kvalitet nastave (mogućnosti nastavnika i saradnika za edukaciju u području nastavnih vještina itd.). Postoji nekoliko argumenata za primjenu ankete kao vrlo korisnog instrumenta za evaluaciju kvaliteta nastave i kvaliteta rada nastavnika i saradnika: prvo, studenti su glavni izvor informacija o radnom okruženju u nastavi, sposobnosti nastavnika da motiviše studente za kontinuirano učenje, te odnosu i načinu komunikacije između studenata i nastavnika; drugo, studenti su najlogičniji procjenitelji kvaliteta i korisnosti predmeta, te mogu artikulirati svoje (ne)zadovoljstvo sadržajem predmeta, metodama podučavanja i sl.; treće, studentske procjene određenih profesora i predmeta mogu koristiti drugim studentima pri odabiru i selekciji predmeta i nastavnika, što povećava vjerovatnoću da će izvrsnost u podučavanju biti prepoznata i saglasno tome adekvatno nagrađena.

Anketni upitnik kojeg su studenti anonimno popunjavali za svaki predmet koji slušaju na datoj studijskoj godini, sadrži ukupno 10

pitanja koja se odnose na predavanja i vježbe. Prva grupa od 5 pitanja odnosila se na karakteristike rada nastavnika na datom predmetu koje su procjenjivanje na skali od 1 do 5. Druga grupa od 5 pitanja odnosila se na karakteristike rada saradnika u okviru vježbi na zadanom predmetu koje su isto tako procjenjivanje na skali od 1 do 5. Studenti je bila pružena prilika da artikuliraju vlastite stavove o tome kako je nastavnik pripremljen za nastavu, izlaže li nastavne sadržaje jasno, precizno i razumljivo, omogućuje li kroz predmet stjecanje predviđenih vještina i kompetencija, održava li nastavu i konsultacije na vrijeme i redovno, te ponaša li se korektno u komunikaciji sa studentima. Ono što je nedostatak ovog anketnog upitnika je da se radi o standardizovanom anketnom upitniku gdje studenti nisu imali slobodan prostor u okviru upitnika za iznesu vlastiti komentar ili mišljenje u vezi sa datim, nije imao kontrolne varijable koje bi se odnosile na redovitost učešća u nastavi vezanu za procjenjivanog nastavnika, dosadašnji uspjeh na ispitima, te očekivani uspjeh na predmetu koji je u sistemu vrednovanja, zatim postojane samo jedne vrste skale za procjenu etc. Pored toga, kroz broj i sadržajnost pitanja anketnog upitnika nije se mogao obradom i analizom odgovora dobiti viši broj relevantnih zaključaka koji bi se odnosili na širi skup segmenata kvalitetene nastave. U vezi sa upitnikom postoji i diskriminativnost koja se odnosi na efektivnost procedure da razlikuje vrlo diferencirane aktere procjene. Nedovoljno precizne skale za procjenu dovode do ishoda da većina nastavnika ima vrlo slične procjene, što otežava njihovo razlikovanje. Pouzdanost mjerenja odnosi se na procjenu prisutnosti elemenata pogreške u prikupljenim podacima, odnosno koju razliku između dvije procjene možemo smatrati slučajnom, a koju stvarnom razlikom u uspješnosti dva nastavnika. Primjenjeni anketni upitnik bio je konstruktivno validan. Sintagma konstruktivna validnost odnosi se na stepen u kojem se teorijski pojmovi uspješno operacionalizovani, odnosno mjerimo li našim instrumentom upravo željene konstrukte.

REZULTATI, INTERPRETACIJA ISTRAŽIVANJA I OPIS POSTUPKA PRI ISTRAŽIVANJU

U zimskom semestru ukupno je anketirano 100 studenata. Od ukupnog broja anketiranih studenata 53 procenta se odnosi na mušku populaciju, a na žensku otpada 47 procenata. Ukupno vrednujući, kvalitet izvođenja nastave na Pravnom fakultetu od strane

evaluiranih nastavnika i saradnika, a sudeći prema percepciji studenata, je vrlo dobar u zimskom semestru. Kod date evaluacije radi se o jednokratnom prikupljanju podataka sa kontinuiranim praćenjem. Mogu se razlikovati vrlo diferencirani kvaliteti nastave: materijalni (sticanje ili usvajanje znanja od strane studenata), funkcionalni (razvijanje saznanjih i kognitivnih sposobnosti studenata), i odgojni (usvajanje moralnih, radnih, estetskih i drugih vrijednosti). Obilježja kvalitetne nastave su empirijski istražene karakteristike nastave i vježbi koje pridonose trajno visokim rezultatima kognitivnog, afektivnog i socijalnog učenja. Atributivni indikatori kvalitetne nastave su teorijski obrazložena i empirijski argumentovana mjerila za evaluaciju kvaliteta nastave, oblikovana uz poznavanja rezultata empirijskih istraživanja. Ovdje je prikazana kumulativna analiza rezultata ankete za zimski semestar 2012/2013 godine odnosno vršena je komparativna analiza aritmetičkih vrijednosti za svaki atributivni indikator kvaliteta po godinama studija odnosno semestru. Analize koje bi se odnosile na predmete, nastavnike i saradnike ne treba biti vršene, jer je već iz empirijskih podataka koji su sadržani u tabelama u odnosu na predmete po studijskim godinama razumljivo i transparentno obrađene prosječne vrijednosti, tako da nije potrebna neka dodatna interpretacija obrađenih i sređenih podataka, nego se vrši samo kumulativna analiza na osnovu prosječnih vrijednosti po atributivnim indikatorima za predavanja (kroz nastavu pokazuje dobro poznavanje sadržaja predmeta; prema studentima se odnosi korektno na ispitu; prema studentima se odnosi korektno na predavanjima; dostupan/a je za konsultacije sa studentima; motiviše studente da iznose svoja mišljenja, stavove i zapažanja) kao i po atributivnim indikatorima za vježbe (kroz vježbe pokazuje vrlo dobro poznavanje sadržaja predmeta; prema studentima se odnosi korektno na ispitu; dalje prema studentima se odnosi korektno i fleksibilno na vježbama; dostupan/a je za konsultacije sa studentima; motiviše studente da iznose svoja mišljenja i zapažanja) za svaku godinu studija (vidjeti tabele sa elementima za komparativnu analizu). Smislenost i svrsishodnost ankete nije u kontroli rada nastavnika i saradnika, niti anketa za sebe može poboljšati kvalitet nastave i nastavnog rada, ali je bitan instrument utvrđivanja (ne)kvalitetnih aspekata nastavnog procesa iz perspektive studenta.

Da evaluirani nastavnici kroz predavanja odnosno nastavu iskazuju vrlo dobro poznavanje sadržaja predmeta, studenti su ocjenili

prosječnim ocjenama od 4,38 do 5,0. Iz toga se rezultira stav da je nastava evaluiranih nastavnika u datom semestru bila interesantna, sadržajna i dinamična i da su nastavnici uspjeli da poboljšaju nivo kvaliteta nastave. Pored toga, u okviru ovog atributivnog indikatora studenti su prepoznali motivisan rad evaluiranih nastavnika, kao i odgovorno i savjesno izvršavanje njihovih obaveza i da jasno pri tome definišu ciljeve nastave i ono što očekuju od studenata. Nešto je lošije vrednovanje indikatora «prema studentima odnosni se korektno na ispitu», a ocjene za dati indikator leže u intervalu od 4,27 do 4,97. Studenti su njihovo (ne)zadovoljstvo korektnošću odnosa nastavnika prema njima izrazili ocjenama za indikator «prema studentima se odnosni korektno na predavanjima» između 4,53 i 4,94. Kroz primjenu (inter)aktivnih metoda, individualizovani pristup studentima, mentorsku uloga nastavnika, edukativne radionice, primjenu informaciono komunikacijskih metoda u nastavi, primjenu studije slučaja u tematiziranju nastavnih sadržaja, verifikaciju stečenih znanja i sposobnosti studenta kroz rješavanje pravnih problema etc. evaluirani nastavnici značajno doprinose razumijevanju nastavnih sadržaja, odnosno motivišu studente za autonoman, kreativan rad i ohrabruju studente da artikuliraju vlastite stavove; studenti su ovaj indikator ocjenili od 4,37 do 4,97. Ocjenom u kontinumu od 4,28 do 5,00 studenti su vrednovali «da su nastavnici dostupni studentima za konsultacije.» Studenti su na pitanja davali veoma difuzne odgovore, što je najreljefnije vidljivo iz činjenice da rezultati pokazuju kako uspjeh studenta u studiju značajno ima uticaja na vrednovanje rada nastavnika i kvalitet nastave; hipoteza da samo uspješni studenti visoko ocjenjuju rad nastavnika odnosno saradnika može biti dokazana.

Provedena anketa odnosno njeni interpretirani rezultati daju nastavniku i saradniku informacije o tome kako ih ocjenjuju njihovi studenti. Iskustvo je potvrdilo da već sama primjena ankete daje pozitivne učinke. Nastavnici i saradnici reaguju na nju, jer nisu indiferentni prema tome, što studenti misle o njima ili kakve stavove o njima oblikuju.

Iz analize rezultata provedene ankete vidljivo je da evaluirani saradnici kroz vježbe pokazuju vrlo dobro poznavanje sadržaja predmeta; studenti su datu varijablu ocijenili prosječnom ocjenom u kontinumu od 3,69 do 4,91 u datom semestru. Iz ovog se implicira stav da su vježbe u okviru evaluiranih predmeta u zimskom semestru bile dinamične i kreativne i da su saradnici primjenom didaktičkih

metoda i savremene informacijske tehnologije uspjeli da poboljšaju nivo kvaliteta vježbi koje su izvodili. Pored toga, u kontekstu datog predikativnog indikatora studenti su u datom semestru prepoznali motivisan rad evaluiranih saradnika, kao i odgovorno izvršavanje njihovih obaveza. Nešto je lošija ocjena za indikator «da se saradnik prema studentima odnosi korektno na ispitu»; ocjene leže u intervalu od 3,53 do 4,69 u promatranom semestru. Studenti su njihovo (ne)zadovoljstvo korektnošću odnosa saradnika prema njima - «prema studentima se odnosi korektno na vježbama» - ocijenili između 3,59 i 4,72. Kroz individualizovani pristup studentima, edukativne radionice, primjenu informaciono komunikacijskih metoda u nastavi, primjenu studije slučaja evaluirani saradnici u većoj mjeri daju doprinos razumijevanju i usvajanju nastavnih sadržaja; odnosno studente motivišu za autonoman i imaginativan rad i pri tome, ohrabruju studente da iznose vlastite stavove i da, pri tome, evaluirani saradnici precizno definišu ciljeve nastave, kao i njihova očekivanja od studenata; studenti su datu varijablu vrednovali u kontinumu od 3,50 do 4,79. Pored toga, studenti su (ne)zadovoljni dostupnošću saradnika studentima za konsultacija i pri tome ocijenili dati segment evaluacije nastavnog rada u kontinumu od 3,51 do 4,69. Rezultati ankete daju nastavniku i saradniku fakulteta povratnu informaciju o tome kako ih percipiraju njihovi studenti. Međutim, rezultati ankete samo su jedan od indikatora uspješnosti nastavnika i saradnika. Artikulisano iskustvo iz ranije provedenih evaluacija potvrdilo je premisu, da već sama upotreba ankete produkuje pozitivne efekte; nastavnici i saradnici reaguju na anketu iz razloga što nisu ravnodušni prema tome, što studenti misle o njima ili kakve stavove formiraju o njima i njihovom radu oblikuju.

Karakteristike kvalitetne nastave još su uvijek pretežno normativno modelirane, ali su kroz indikatore dobre nastave podložne empirijskoj validaciji. Dobra nastava ima sledeća obilježja:

1. Jasna struktuiranost nastave (jasnoća procesa, ciljeva i sadržaja, transparentnost uloga, dogovor o pravilima, slobodama i ritualima);
2. Visoko učešće stvarnog vremena učenja (zbog eficientne organizacije vremena, preciznosti, podjele organizacijskih uloga,

ritmiziranja dnevnog rasporeda vremena);

3. Motivaciona situacija za učenje (zbog uzajamnog poštovanja, pouzdanosti u pridržavanje pravila, preuzimanja odgovornosti, pravednosti i solidarnosti);
4. Jasnost sadržaja (zbog razumljivosti, postavljenih ciljeva, pouzdanosti tematskog i vremenskog ciklusa, transparentnosti i obaveznosti očekivanih rezultata);
5. Uspostavljanje smisla komunikacijom (zbog participacije u planiranju, kulture razgovora, rasprava o smislu, povratnih informacija studenata o učenju i usvajanju (sa)znanja);
6. Diferenciranost i pluralnost didaktičkih metoda (bogatstvo tehnika insceniranja, raznolikost matrica djelovanja, varijabilnost oblika nastave i uravnoteženost metodičkih formi nastave);
7. Individualno motivisanje (zbog slobode, strpljivosti i vremena, unutrašnje diferencijacije i integracije, analize individualnih dostignuća u usvajanju znanja i usklađenih planova stimulisanja, posebnog motivisanja studenata iz rizičnih grupa);
8. Kreativno vježbanje (zbog osvježavanja strategija usvajanja znanja, primjerenih zadataka za vježbu, ciljane i smislene pomoći, za internaliziranje podsticajnih kontekstualnih uslova);
9. Jasnost i preciznost očekivanih postignuća (zbog nastavne ponude zasnovane na smjernicama i obrazovnim standardima, i prilagođene sposobnostima studenata zbog neprestanih poticajnih povratnih informacija o progresu u usvajanju nastavnih sadržaja); Na osnovu napisanog mogu se izdvojiti tri skupa indikatora kvaliteta nastave: stručnost nastavnika za područje koje predaje (kompetentnost), poznavanje i primjena metodičko didaktičkih načela u nastavi i motivacija za nastavu i odnos prema studentima. Primjenjeni anketni upitnik koje je korišten za evaluaciju kvaliteta nastave tematizirao je samo prvu grupu indikatora koji se odnose na stručnost nastavnika; pored toga ovim anketnim upitnikom nije istraživana motivacija nastavnika, ali je treća grupa indikatora tematizirana samo parcijalno kroz anketni upitnik i to u vezi sa odnosom nastavnika prema

studentima. U narednim istraživanjima trebalo bi potpunije tematizirati drugu i treću grupu indikatora.

Analizirajući kognitivni, emotivni i motivacijski dio stavova studenata u odnosu na predavanja i vježbe u posmatranom semestru može se izvesti nekoliko pozitivno koreliranih zaključaka: mogućnost participacije studenata u nastavu naučnim aktivnostima kroz saopštenja, referate, okrugle stolove; nastavnici i saradnici se kroz (inter)aktivni rad sa studentima fokusiraju na ono što je u nastavnom sadržaju bitno radi ostvarivanje ishoda i ciljeva učenja; pedagoške i organizacijske sposobnosti i znanja nastavnika da motivišu studente; njihova komunikativnost, korektnost i neposrednost prema studentima i spremnost na kooperativnost pozitivno se vrednuju od strane studenata; dalje izrazito dobro se ocjenjuju nastojanja nastavnika i saradnika da u nastavno naučnom procesu koriste paradigmatične primjere i nastavno didaktičke metode u toku dostizanja ciljeva učenja; uvažavaju se različiti stavovi studenata u korelaciji sa tematskim i problemskim kompleksima unutar pojedinih predmeta etc.

Zapažanja i vrijednosni stavovi studenata koji koreliraju sa negativnim konotacijama odnose se na: «favorizovanje» studenata slabijih kognitivnih i motivacijskih sposobnosti; monotone i nezanimljive teme seminarskih radova, odnosno nemogućnost kreativnog, slobodnog i personalnog formulisanja tema za seminarske radove; vježbe se sastoje iz prezentacije saradnika – ponekad bez detaljnog pojašnjavanja nastavnih sadržaja; suviše monotona i jednolična nastava na vježbama i predavanjima; deficiti u pedagoškom iskustvu pojedinih nastavnika i saradnika kao i nedostatak radnog iskustva u vannastavnim i vanobrazovnim institucijama ili kompanijama manifestiraju se u njihovom rigidnom stavu prema aspiracijama studenata; korektan odnos prema studentima ponekad otkriva «arogantnost» i potreba za dominacijom kao i nedostatak sposobnosti za pacifikaciju konflikata sa studentima; često se pojavljuju divergentni oblici primjene pravilnika o ocjenjivanju i vrednovanju rada studenata; nezadovoljstvo i frustriranost studenata rezultat su i često iskazane nesposobnosti nastavnika i saradnika za kooperativnost sa studentima, apostrofirana nepostojanost frustracijske tolerancije, primjetne su i pojave egocentričnosti i jako naglašene crte autoritarnog sindroma ličnosti (narcisoidnost, želja za

dominacijom, autoritarnost u stavovima, pretjerano isticanje vlastitog ega, korištenje odbrambenih mehanizama, nekorištenje argumenata u dokazivanju stavova i tvrdnji etc.); studentske procjene kvaliteta rada nekih nastavnika i saradnika ponekad su odraz «popularnosti» nastavnika, a ne njegovog nastavnog kvaliteta ili rezultante njegovih kompetencija etc.

Istraživanje studentskih stavova i aspiracija svakako je neizbježan saznavni segment za utvrđivanje nivoa (ne)zadovoljstva studenata kvalitetom izvođenja nastave i vježbi. S obzirom da su studenti korisnici nastavnog i obrazovnog procesa, njihovo (ne)zadovoljstvo bitan je segment dostizanja odgovarajućeg nivoa kvaliteta, ali to nije dovoljno. Studentska anketa može ukazivati na organizacijske, pedagoške, funkcionalne ili kognitivne deficite koji su inkomenzurabilni njihovim aspiracijama, očekivanjima i zahtjevima. Apostrofirana očekivanja i zahtjeve svakako bi trebalo komparirati s očekivanjima i zahtjevima drugih zainteresiranih aktera, pa je i njih neophodno sistematski ispitivati, analizirati i komparirati. Nastavno osoblje je najkvalifikovanije za definisanje i postizanje odgovarajućeg nivoa internog kvaliteta i svojim radom neposredno djeluje na njegovo ostvarenje. Iz datih razloga rezultira se potreba ispitivanja (analiziranja) i stavova nastavnog osoblja. Studentska anketa može se i treba koristiti kao input za pokretanje odgovarajućih korektivnih aktivnosti, bilo na nivou pojedinog predmeta, konkretnog nastavnika, na nivou predmetne oblasti etc. Ukoliko studenti tokom proteka vremena ne budu osjetili ili doživjeli promjene koje su rezultanta provedenih anketa, može se očekivati drastičan pad nivoa njihovog interesa, saradnje i kognitivne motivaicje na tom području. Svakako da iskustva sa raznih Univerziteta potvrđuju određeni scijentistički skepticizam ili nominalistički empirizam nasuprot korisnosti i smislenosti provedenih anketnih ispitivanja. Ali, mogućnost kompariranja rezultata ankete po semestrima, je svakako, najvredniji rezultat svake sprovedene ankete. Cilj provođenja ankete je iniciranje redovnih i argumentovanih rasprava o kvalitetu rada nastavnika i kvalitetu nastave na fakultetu.

ZAKLJUČAK

Faktori od kojih zavisi pouzdanost i analitičnost zaključaka izvedenih iz interpretiranih rezultata sprovedene ankete su sledeći:

1. U kojoj mjeri ova anketa predstavlja mjeru opšteg kvaliteta nastavnog rada? Provedena anketa odnosi se samo na jedan segment cjelokupnog nastavno naučnog procesa na fakultetu. Dalje, anketa predstavlja studentsku percepciju rada nastavnika i saradnika i ne uključuje druge segmente obrazovnog procesa vezane uz provjeru ishoda obrazovnog procesa. Važno je prikupiti i druge predikativne indikatore koji govore o kvalitetu nastavnog rada te analizirati različite uslove u kojima se nastava odvija (broj studenata, prostorni i tehnički preduslovi, motivacija studenata etc.).
2. Vrijeme provođenja - Predmet procjene ograničen je na one dijelove nastave koje studenti mogu procijeniti krajem semestra. Procjena nastave koju bi studenti učinili nakon provedenog ispita mogla bi biti pod uticajem ishoda ispita. Studenti krajem semestra nisu u mogućnosti realno procijeniti težinu predmeta, postupke vrednovanja znanja, organizaciju studijske godine u cjelini i druge parametre obrazovnog procesa u cjelini. Pored toga, moguće je da se percepcija nekih elemenata izvođenja nastave promijeni u funkciji tokom vremena. Naime, nakon završetka studija te posebno nakon određenog radnog iskustva studenti mogu na drugi način vrednovati neke segmente nastavno naučnog rada.
3. Studenti u ulozi procjenjivača - jedan od najčešćih prigovora je da studentima nedostaje iskustva, zrelosti i vještine za procjene o sadržaju predmeta i stilu podučavanja nastavnika, ali provedena istraživanja pokazuju da su studentske procjene nastavnikova stila prilično konzistentne među studentima i uglavnom dosljedne iz semestra u semestar. Studenti najbolje poznaju pojedine segmente izvođenja nastave, jer su neposredno inkludirani u bitne elemente nastavno naučnog procesa.

4. Redovnost pohađanja predavanja - jedan od indikatora koji treba biti objektivno definisan i dostupan empirijskoj validaciji je i pitanja treba li uzeti u obzir procjene svih studenata ili samo onih koji redovno prisustvuju nastavi. Glavni je problem mogu li se smatrati relevantnim procjene studenata koji ne prisustvuju redovno nastavi. Iskustvo pokazuje da ovakav način provođenja ankete inkludira studente koji se zateknu u nastavi u vremenu provođenja ankete. Naši rezultati ukazuju na činjenicu da studenti koji redovno dolaze na nastavu značajno višim ocjenama procjenjuju nastavnika i saradnika. Treba provjeriti razloge ili motive zbog kojih studenti ne dolaze na nastavu. To može, ali i ne mora biti indikator kvaliteta nastave. Razlozi zbog kojih studenti ne prisustvuju redovno nastavi mogu biti vrlo diferencirani.
5. U kojoj su mjeri studentske procjene refleksija «popularnosti» nastavnika, a ne njegovog nastavničkog kvaliteta? - Studenti otvoreno podržavaju svoje nastavnike zbog njihove otvorenosti, socijalne topline, prijateljskog raspoloženja, duhovitosti na nastavi; no ako njihova predavanja nisu dobro organizovana i struktuirana ili su monotona tako da izazivaju osjećaj dosade i nezadovoljstva studenti ih isto tako otvoreno kritikuju u tim poljima. Rezultati pokazuju da profil koji ukazuje na vrednovanje nastavnog rada može ukazivati da studenti visoko procjenjuju odnos nastavnika prema studentima, ali istovremeno znatno nižim ocjenama procjenjuju kvalitet izvođenja nastave. Vezano uz ciljeve, važno je razdvojiti uspješnost nastavnika da ostvari opšti cilj a to je usvajanje određenih znanja i vještina od poželjnih, ali ne i presudnih osobina.
6. Procjene ovog oblika kroz ankete su krajnje subjektivne i imaju nisku korelativnu pouzdanost; studenti nemaju akribijski precizne i mjerljivo pouzdane kriterije za procjenu - Istraživanja pokazuju da brižljivo konstruirani instrumenti za evaluaciju sa dobro razvijenim procedurama za njihovu primjenu mogu dostići visoku pouzdanost i valjanost. Usporedba s drugim metodama evaluacije (procjena kolega, mjere učenja) ukazuju na postojanje visokih do umjerenih pozitivnih korelacija.
7. Da li utiče pol nastavnika na procjene? - U većini istraživanja nema razlika u procjenama koje dobivaju nastavnici i saradnici. Dio empirijskih istraživanja pokazuje da studenti nastavnike procjenjuju kompetentnijima od nastavnica, dok kod studentica nije pronađena slična pristranost. Čest je i obrazac da u nekim disciplinama studenti i studentice daju veće procjene

nastavniku istog pola u odnosu na nastavnike drugog pola.

8. Osobine ličnosti nastavnika – Istraživanja u okviru socijalne psihologije koristeći samoprocjene nastavnika na karakteristikama ličnosti, pronašla su da svega 2 od 14 osobina značajno koreliraju sa studentskim procjenama nastave kao što su naprimjer pozitivno samopoštovanje nastavnika, energija i entuzijazam. Prema tome osobine ličnosti nastavnika nisu imali značajnijeg uticaja na konačne rezultate evaluacije kvalitene nastave.
9. Veličina nastavne grupe ne mora uvijek biti ekvivalentna veličini grupe procjenjivača - Nalazi u literaturi nisu o tome potpuno konzistentni i validni. Pretpostavka o tome da nastavnici koji predaju većim grupama dobivaju niže procjene potvrđena je u nekim empirijskim studijama, a opovrgnuta u drugima. Naši podaci pokazuju sistemski bolje ocjene nastavnika koji rade s malim grupama odnosno sa manjim brojem studenata. Za očekivati je da nastavnici koji rade s velikim grupama studenata ne mogu biti jednako dostupni svim studentima, niti pratiti individualni rad studenata u odnosu na nastavnike koji rade s manjim nastavnim grupama.
10. Veličina uzorka koji je procjenjivao rad nastavnika i saradnika - Veličinu uzorka studenata koji su procjenjivali rad nastavnika trebalo bi porediti s brojem studenata koji stvarno (a ne formalno) slušaju dati predmet. Važnije od veličine uzorka jeste provjeriti da li je uzorak procjenjivača na neki način sistematski selekcioniran u odnosu na sve studente koji slušaju dati predmet. Iz empirijskih istraživanja rezultira se stav da u situacijama kada broj procjenjivača odgovara veličini nastave grupe (tj. toliko studenata sluša dati predmet) ti rezultati mogu biti statistički obrađeni, ali ih treba interpretirati na odgovarajući način. I takvi podaci predstavljaju povratnu informaciju nastavniku o (ne)zadovoljstvu studenata. U takvim slučajevima korisno je pratiti vrijednosti procjena kroz nekoliko generacija studenata, te analizirati njihovu stabilnost, plauzibilnost i konzistentnost. Ukoliko se procjene zasnivaju na kvotnom uzorku studenata, koji korespondira stvarnom broju slušalaca, tada su takve procjene u statističkom smislu visoko plauzibilne i konzistentne.
11. Interes studenata za sadržaj predmeta - Prema primarnoj literaturi studentske procjene više su u grupama gdje postoji

inicijalni interes za predmet tj. kada se radi o «interesantnom» predmetu. Rezultati provedene ankete pokazuju da studenti koji navode veći interes za sadržaj predmeta višom prosječnom ocjenom procjenjuju rad nastavnika i saradnika u odnosu na studente koji navode mali ili srednji interes za sadržaj predmeta. Ukoliko se studentima navede da će rezultati evaluacije biti korišteni u cilju donošenja značajnih odluka o fakulteta, procjene su više, nego ukoliko se navede da će biti korištene samo u svrhu usavršavanja nastavnika. Iskustvo rada sa studentima govori da zahtijevniji nastavnici ne moraju uvijek biti omiljeni ili popularni, ali ipak motivišu studente da nauče potrebno gradivo. Često je vrednovanje rada takvih nastavnika moguće tek nakon određene vremenske distance. Kasnije vrednovanje rada nastavnika vezano je ponekad za obavljanje istih ili sličnih uloga nekadašnjih nastavnika.

12. Očekivana ocjena - ocjena koju student očekuje pozitivno korelira s njegovom procjenom nastavnika. Rezultati provedene ankete pokazuju da studenti koji navode višu očekivanu ocjenu iz predmeta višom prosječnom ocjenom procjenjuju indikatore kvaliteta rada nastavnika u odnosu na studente koji očekuju nižu ocjenu.
13. Raniji uspjeh studenta - rezultati provedene ankete pokazuju isto tako da bolji studenti odnosno oni koji navode višu dosadašnju ocjenu tokom studija iz predmeta daju više procjene različitim elementima nastave.